

AUGLÝSING
um samning milli aðila að Norður-Atlantshafssamningnum
um réttarstöðu liðsafla þeirra.

Hinn 15. maí 2007 var ríkisstjórn Bandaríkja Norður-Ameríku afhent fullgildingarskjal Íslands vegna samnings milli aðila að Norður-Atlantshafssamningnum um réttarstöðu liðsafla þeirra sem gerður var í London 19. júní 1951. Samningurinn öðlaðist gildi gagnvart Íslandi 14. júní 2007. Alþingi heimilaði ríkisstjórninni hinn 17. mars 2007, með lögum nr. 72/2007, að fullgilda samninginn.

Samningurinn er birtur sem fylgiskjal með auglýsingu þessari.

Þetta er hér með gert almenningi kunnugt.

Utánríkisráðuneytinu, 7. desember 2022.

F. h. r.
Martin Eyjólfsson.

Anna Jóhannsdóttir.

Fylgiskjal.**SAMNINGUR
milli aðila að Norður-Atlantshafssamningnum
um réttarstöðu liðsafla þeirra.**

Aðilar að Norður-Atlantshafssamningnum, sem var undirritaður í Washington 4. apríl 1949, sem telja að með samkomulagi sé unnt að senda liðsafla eins aðila til þjónustu á landsvæði annars aðila,

sem hafa í huga að ákvörðun þess efnis að senda hann og þau skilyrði sem munu gilda þar um, að því leyti sem ekki er mælt fyrir um slík skilyrði í samningi þessum, verða eftir sem áður efni sérstaks samkomulags milli hlutaðeigandi aðila,

sem óska þess, samt sem áður, að skilgreina réttarstöðu fyrrnefnds liðsafla þegar hann er á landsvæði annars aðila,

hafa orðið ásáttir um eftirfarandi:

I. gr.

- Í samningi þessum hafa eftirfarandi hugtök þá merkingu sem hér greinir:
  - „liðsafl“ merkir liðsmenn í land-, sjó- eða flugher eins samningsaðila þegar þeir eru á landsvæði annars samningsaðila á svæði Norður-Atlantshafssamningsins í tengslum við opinber skyldustörf sín, að því tilskildu að hlutaðeigandi tveir samningsaðilar geti samið um það sín á milli að eigi beri að líta svo á að tilteknir einstaklingar, einingar eða fylkingar séu „liðsafl“, að því er varðar samning þennan, eða hluti af honum,
  - „borgaraleg deild“ merkir borgaralega liðsmenn sem fylgja liðsafla samningsaðila og eru í þjónustu hers þess samningsaðila, enda séu menn þessir ekki ríkisfangslausir eða ríkisborgarar ríkis, sem er ekki aðili að Norður-Atlantshafssamningnum, eða ríkisborgarar þess ríkis þar sem liðsaflinn er staðsettur eða hafi fasta búsetu þar,
  - „einstaklingur úr skylduliði“ merkir maka manns í liðsafla eða manns í borgaralegri deild eða barn slíks manns sem er á framfæri hans,
  - „sendiríki“ merkir þann samningsaðila sem liðsaflinn tilheyrir,
  - „viðtökuríki“ merkir þann samningsaðila sem á landsvæði þar sem liðsaflinn eða borgaraleg deild er staðsett, hvort sem hann eða hún hefur þar setu eða fer þar um,
  - „hermálafirvöld sendiríkis“ merkir þau yfirvöld sendiríkis sem samkvæmt lögum þess hafa vald til að framfylgja hermálalögum þess ríkis með tilliti til manna í liðsafla þess eða borgaralegum deildum,
  - „Norður-Atlantshafsráð“ merkir ráðið, sem var komið á fót skv. 9. gr. Norður-Atlantshafssamningsins, eða einhverja undirstofnun þess sem hefur heimild til að koma fram fyrir hönd þess.
- Samningur þessi gildir um yfirvöld sjálfstæðra umdæma samningsaðilanna, innan þeirra landsvæða þeirra sem samningurinn gildir um eða nær til í samræmi við XX. gr., með sama hætti og hann gildir um stjórnvöld sömu samningsaðila, að því tilskildu, samt sem áður, að eignir sjálfstæðra umdæma skuli ekki taldar eignir samningsaðila í skilningi VIII. gr.

II. gr.

Liðsafla og borgaralegri deild hans, ásamt mönnum í honum og henni og skylduliði þeirra, ber að virða lög viðtökuríkisins og hafast ekkert það að sem fer í bága við anda samnings þessa og einkum skulu þeir forðast að hafa nokkur afskipti af stjórn máli í viðtökuríkinu. Sendiríkinu ber að gera nauðsynlegar ráðstafanir í þessu skyni.

III. gr.

- Menn í liðsafla skulu undanþegnir reglum um vegabréf og áritanir og skoðun innflytjenda við komu eða brottför til eða frá landsvæði viðtökuríkis með þeim skilyrðum sem eru tilgreind í 2.

mgr. þessarar greinar og með fyrirvara um að þau formsatriði sem viðtökuríkið ákveður um komu og brottför liðsafla eða manna í honum séu virt. Þeir skulu og undanþegnir reglum viðtökuríkisins um skráningu útlendinga og eftirlit með þeim, en eigi ber að líta svo á að þeir öðlist nokkurn rétt til fastrar búsetu eða lögheimilis á landsvæðum viðtökuríkisins.

2. Einungis er gerð krafa um eftirtalin skilríki vegna manna í liðsafla. Skyld er að framvísa þeim sé þess krafist:
  - a) persónulegt kennivottorð, útgefið af sendiríkinu, þar sem fram koma nöfn, fæðingardagur og ár, staða og númer (ef um það er að ræða), þjónusta og ljósmynd,
  - b) fyrirmæli til einstaklinga eða hóps um ferð hans, á tungumáli sendiríkis og á ensku og frönsku, sem til þess bær stofnun sendiríkisins eða Atlantshafsbandalagsins gefur út og staðfesta réttarstöðu viðkomandi einstaklings eða hóps, sem manns eða manna í liðsafla, og þá ferð sem fyrirmælin fjalla um. Viðtökuríki getur gert kröfu um að til þess bær fulltrúi þess meðáriti fyrirmæli um ferð.
3. Liðsmönnum í borgaralegri deild skal, ásamt skylduliði, lýst sem slíkum í vegabréfum þeirra.
4. Hætti maður í liðsafla eða borgaralegri deild í þjónustu sendiríkisins og sé hann ekki sendur heim skulu yfirvöld sendiríkisins tilkynna yfirvöldum viðtökuríkisins um það án tafar og veita umbeðnar upplýsingar. Yfirvöld sendiríkisins skulu, með sama hætti, tilkynna yfirvöldum viðtökuríkisins um hvern þann mann sem er fjarverandi með ólögmætum hætti lengur en tuttugu og einn dag.
5. Hafi viðtökuríkið farið fram á að maður í liðsafla eða borgaralegri deild verði fjarlægður af landsvæði sínu eða gefið út skipun um brottvísun fyrrum meðlims í liðsafla eða borgaralegri deild eða einstaklings úr skylduliði manns eða fyrrum meðlims í honum eða henni skulu yfirvöld sendiríkisins ábyrgjast viðtöku viðkomandi manns á landsvæði sínu eða að hann yfirgefi landsvæði viðtökuríkisins. Ákvæði þessarar málsgreinar gilda einvörðungu um menn, sem eru ekki ríkisborgarar viðtökuríkisins og hafa komið til viðtökuríkisins sem menn í liðsafla eða borgaralegri deild eða í því skyni að gerast meðlimir í honum eða henni, og um skyldulið þeirra.

IV. gr.

Viðtökuríkið skal gera eitt af tvennu:

- a) taka gild, án þess að ökuþróf fari fram eða gjald sé greitt, venjuleg ökuskírteini eða hermannaökuskírteini sem gefin eru út af sendiríkinu eða sjálfstæðu umdæmi þess til handa manni í liðsafla eða borgaralegri deild eða
- b) gefa út eigið ökuskírteini til handa hverjum þeim manni í liðsafla eða borgaralegri deild sem hefur venjulegt ökuskírteini eða hermannaökuskírteini sem sendiríkið gefur út eða sjálfstætt umdæmi þess, enda sé ekki gerð krafa um ökuþróf.

V. gr.

1. Menn í liðsafla skulu að jafnaði vera einkennisklæddir. Að vera borgaralega klæddur skal, með fyrirvara um samkomulag um hið gagnstæða milli yfirvalda sendi- og viðtökuríkisins, háð sömu skilyrðum og gilda um menn í liðsafla viðtökuríkisins. Menn í reglulegum einingum eða fylkingum liðsafla skulu vera einkennisklæddir þegar þær fara yfir landamæri.
2. Þjónustuökutæki liðsafla eða borgaralegrar deildar skulu, auk þess að hafa skráningarmerki, hafa sérstakt þjóðarauðkenni.

VI. gr.

Mönnum í liðsafla er heimilt að eiga og bera vopn, enda hafi þeir heimild til þess samkvæmt reglum er um þá gilda. Yfirvöld sendiríkisins skulu taka beiðnir viðtökuríkisins í þessum efnunum til vinsamlegrar athugunar.

VII. gr.

1. Með fyrirvara um ákvæði þessarar greinar:

- a) skulu hermálafyrvöld sendiríkisins eiga rétt á að beita, innan viðtökuríkisins, refsiréttarlögsögu og refsivaldi, sem lög sendiríkisins heimila þeim, gagnvart öllum mönnum sem heyra undir hermálalög sendiríkisins,
  - b) skulu yfirvöld viðtökuríkisins hafa lögsögu yfir mönnum í liðsafla eða borgaralegri deild og skylduliði þeirra að því er varðar brot sem eru framin innan landsvæðis viðtökuríkisins og eru refsiverð samkvæmt lögum þess ríkis.
2. a) Hermálafyrvöld sendiríkisins eiga rétt á að fara ein með lögsögu yfir mönnum, sem heyra undir hermálalög þess ríkis, að því er varðar brot, meðal annars brot er varða öryggi þess, sem eru refsiverð samkvæmt lögum sendiríkisins en ekki lögum viðtökuríkisins.
- b) Yfirvöld viðtökuríkisins eiga rétt á að fara ein með lögsögu yfir mönnum í liðsafla eða borgaralegi deild og skylduliði þeirra, að því er varðar brot, meðal annars brot er varða öryggi þess ríkis, sem eru refsiverð samkvæmt lögum þess en ekki lögum sendiríkisins.
- c) Eftirfarandi telst til brota gegn öryggi ríkis, að því er þessa málsgrein varðar og 3. mgr. þessarar greinar:
- i. landráð,
  - ii. skemmdarverk, njósnir eða brot á öllum lögum er varða leyndarmál hins opinbera í því ríki eða leyndarmál er varða landvarnir þess ríkis.
3. Beri réttur til lögsögu undir bæði ríkin skulu eftirfarandi reglur gilda:
- a) hermálafyrvöld sendiríkisins skulu hafa forrétt til lögsögu yfir manni í liðsafla eða borgaralegri deild að því er varðar:
    - i. brot er einungis beinast gegn eignum eða öryggi þess ríkis eða brot er einungis beinast gegn persónu eða eignum annars manns í liðsafla eða borgaralegri deild þess ríkis eða gegn persónu eða eignum einstaklings úr skylduliði hans,
    - ii. brot sem verða rakin til verknaðar eða vanrækslu í tengslum við opinber skyldustörf,
  - b) yfirvöld viðtökuríkisins hafa forrétt til lögsögu í öllum málum vegna annarra brota,
  - c) ákveði það ríki sem hefur forrétt til lögsögu að fara ekki með hana skal það tilkynna yfirvöldum hins ríkisins um það svo fljótt sem verða má. Yfirvöld þess ríkis sem forrétt hefur skulu taka til vinsamlegrar athugunar beiðni yfirvalda hins ríkisins um að horfið sé frá lögsögu þegar síðarnefnda ríkið telur það mjög brýnt.
4. Ákvæði þessarar greinar hér að framan veita hermálafyrvöldum sendiríkisins engan rétt til að fara með lögsögu yfir mönnum, sem hafa ríkisfang í viðtökuríkinu eða fasta búsetu þar, nema þeir séu menn í liðsafla sendiríkisins.
5. a) Yfirvöld viðtökuríkisins og sendiríkisins skulu veita hvort öðru aðstoð við handtöku manna í liðsafla eða borgaralegri deild eða einstaklinga úr skylduliði þeirra á landsvæði viðtökuríkisins, svo og við afhendingu þeirra til þess yfirvalds sem skal fara með lögsögu samkvæmt framanskráðum ákvæðum.
- b) Yfirvöld viðtökuríkisins skulu tilkynna hermálafyrvöldum sendiríkisins tafarlaust um handtöku manns í liðsafla eða borgaralegri deild eða einstaklings úr skylduliði.
- c) Sé sakborningur, sem er maður í liðsafla eða borgaralegri deild og viðtökuríkið skal hafa lögsögu yfir, í gæslu hjá yfirvöldum sendiríkisins skal hann vera þar áfram uns viðtökuríkið hefur saksókn gegn honum.
6. a) Yfirvöld viðtökuríkisins og sendiríkisins skulu veita hvort öðru aðstoð við nauðsynlega rannsókn á brotum og við að afla sönnunargagna og leggja þau fram; nefna má haldlagningu hluta er tengjast broti og, í málum þar sem það á við, afhendingu slíkra hluta. Afhending slíkra hluta getur, samt sem áður, verið með fyrirvara um að þeim sé skilað innan þeirra tímamarka sem yfirvöldin, sem afhentu þau, tilgreina.
- b) Yfirvöld samningsaðilanna skulu tilkynna hvort öðru um lúkningu allra mála þar sem lögsögu getur borið undir hvorn aðila sem er.
7. a) Yfirvöld sendiríkisins skulu ekki fullnægja dauðadómum í viðtökuríkinu sé eigi kveðið á um slíka refsingu í hliðstæðu máli í löggjöf viðtökuríkisins.
- b) Yfirvöld viðtökuríkisins skulu taka til vinsamlegrar athugunar beiðni yfirvalda sendiríkisins um aðstoð við fullnustu fangelsisdóms sem yfirvöld sendiríkisins kveða upp, samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, innan landsvæðis viðtökuríkisins.

8. Hafi yfirvöld eins samningsaðila réttað í máli sakbornings samkvæmt ákvæðum þessarar greinar og hafi hann verið sýknaður eða sakfelldur og er að taka út refsingu eða hefur þegar tekið hana út eða hafi hann verið náðaður skal þá yfirvöldum annars samningsaðila óheimilt að rétta í sama máli hans að nýju á sama landsvæði. Ekkert í málsgrein þessari skal, samt sem áður, koma í veg fyrir að hermálafyrirvöld sendiríkisins taki agabrot manns í liðsafla sínum fyrir, þ.e. brot sem drýgt er í tengslum við verknað eða vanrækslu og er sakamál sem yfirvöld annars samningsaðila hafa réttað í.
9. Þegar maður í liðsafla eða borgaralegri deild eða einstaklingur úr skylduliði er sóttur til saka, og viðtökuríkið fer með lögsögu í málinu, á hann rétt á því:
  - a) að réttarhöldum yfir honum sé hraðað,
  - b) að fá vitneskju fyrir upphaf réttarhalda um sakargift eða sakargiftir á hendur honum,
  - c) að hann og vitni, sem bera gegn honum, séu samspurð,
  - d) að vitnum, sem geta borið honum í hag og eru innan lögsögu viðtökuríkisins, sé gert skylt að bera vitni,
  - e) að málflutningsmaður, að hans eigin vali, haldi uppi vörnum fyrir hann eða að njóta aðstoðar málflutningsmanns samkvæmt gildandi ákvæðum í viðtökuríkinu á hverjum tíma,
  - f) að hæfur dómtúlkur sé tilkvaddur, ef hann telur þess þörf, og
  - g) að hafa samband við fulltrúa ríkisstjórnar sendiríkisins og, ef dómreglur leyfa það, að sá fulltrúi sé viðstaddur réttarhöldin.
10. a) Reglulegum einingum eða fylkingum liðsafla ber réttur til að fara með lögregluvald í her-
búðum, starfstöðvum eða öðrum athafnasvæðum, sem þær sitja í eða á, eftir því sem semst við viðtökuríkið. Lögreglu liðsafla er heimilt að gera allar viðeigandi ráðstafanir til að halda uppi reglu og tryggja öryggi á fyrrnefndum athafnasvæðum.
- b) Herlögreglu skal aðeins beitt utan athafnasvæðanna eftir samkomulagi við yfirvöld viðtökuríkisins og í samstarfi við þau og að því marki sem slík beiting er nauðsynleg til að halda uppi aga og reglu meðal manna í liðsaflanum.
11. Sérhver samningsaðili skal afla lagaheimilda, eftir því sem hann telur nauðsynlegt, til að tryggja fullnægjandi öryggi og vernd á landsvæði sínu fyrir búnað, tæki, eignir, skjöl og opinberar upplýsingar hinna samningsaðilanna og að mönnum verði refsað sem kunna að gerast brotlegir við lög sem eru samþykkt í því skyni.

VIII. gr.

1. Sérhver samningsaðili mun eigi gera kröfu um skaðabætur á hendur öðrum samningsaðilum vegna tjóns á eignum sem hann á og land-, sjó- eða flugher hans notar, hafi slíkt tjón:
  - i. hlotist af verknaði liðsmanns eða starfsmanns hers hins samningsaðilans er hann gegndi skyldustörfum sínum í tengslum við aðgerð samkvæmt Norður-Atlantshafssamningnum eða
  - ii. verði rakið til notkunar ökutækis, skips eða loftfars í eigu hins samningsaðilans sem her hans notaði, annaðhvort að því tilskildu að ökutækið, skipið eða loftfarið, sem rekja má tjónið til, hafi verið notað í tengslum við aðgerð samkvæmt Norður-Atlantshafssamningnum eða að tjónið hafi orðið á eign sem var notuð með þeim hætti.

Samningsaðili mun ekki gera kröfu til björgunarlauna á hendur öðrum samningsaðila ef skipið eða farmur, sem var bjargað, var í eigu samningsaðila og notaður af her hans í tengslum við aðgerð samkvæmt Norður-Atlantshafssamningnum.
2. a) Verði tjón á öðrum eignum, sem samningsaðili á og eru á landsvæði hans, með þeim hætti sem fram kemur í 1. mgr. skal einn gerðarmaður, sem er valinn skv. b-lið þessarar málsgreinar, ákvarða bótaábyrgð annars samningsaðila og meta tjónið, nema hlutaðeigandi samningsaðilar komi sér saman um annað. Gerðarmaðurinn skal og taka ákvörðun um gagnkröfur sem leiðir af sama atviki.
- b) Gerðarmaðurinn, sem um getur í a-lið hér að framan, skal valinn, með samkomulagi hlutaðeigandi samningsaðila, úr hópi ríkisborgara viðtökuríkisins sem gegna eða hafa gegnt háu embætti innan réttarkerfisins. Komist hlutaðeigandi samningsaðilar ekki að samkomulagi um gerðarmann innan tveggja mánaða getur hvor þeirra sem er farið þess á leit við formann

fulltrúaráðs Norður-Atlantshafsráðsins að hann velji mann sem uppfyllir þær kröfur um hæfi sem fyrir getur.

- c) Ákvarðanir gerðarmanns eru bindandi fyrir samningsaðila og endanlegar.
- d) Jafna ber niður bótafjárhæð, sem gerðarmaðurinn dæmir, samkvæmt ákvæðum i., ii. og iii. liðar e-liðar 5. mgr. þessarar greinar.
- e) Ganga ber frá bótum, sem gerðarmaðurinn ákveður, með samkomulagi milli hlutaðeigandi samningsaðila og skulu þeir greiða þær, ásamt óhjákvæmilegum kostnaði vegna skyldustarfa gerðarmannsins, að jöfnu.
- f) Engu að síður mun sérhver samningsaðili eigi gera bótakröfu í neinu slíku máli sé tjón minna en nemur:

Bandaríkin:	\$ 1.400	Ísland:	22.800 kr.
Belgía:	70.000 b. fr.	Ítalía:	850.000 lí.
Breska konungsríkið:	£ 500	Kanada:	\$ 1.460
Danmörk:	9.670 d. kr.	Lúxemborg:	70.000 l. fr.
Frakkland:	490.000 f. fr.	Noregur:	10.000 n. kr.
Holland:	5.320 gy.	Portúgal:	40.250 es.

Enn fremur skulu aðrir samningsaðilar, sem urðu fyrir eignatjóni þegar sama atvik átti sér stað, fella niður bótakröfu upp að þeirri fjárhæð sem að framan greinir. Sé verulegt ósamræmi milli skráðs gengis þessara gjaldmiðla skulu samningsaðilar semja um hæfilegar breytingar á fyrrnefndum fjárhæðum.

- 3. Í 1. og 2. mgr. þessarar greinar tekur orðatiltækið „í eigu samningsaðila“, þegar um skip er að ræða, til skips sem samningsaðilinn tekur á þurrleigu eða krefst afhendingar á með þurrleigu-skilmálum eða leggur hald á til hernota (nema að því leyti sem ábyrgð á skipinu eða áhætta vegna tjóns á því hvílir á öðrum aðila en slíkum samningsaðila).
- 4. Sérhver samningsaðili mun eigi gera kröfu um skaðabætur á hendur öðrum samningsaðilum vegna meiðsla eða dauða liðsmanns í her sínum á þeim tíma þegar slíkur liðsmaður sinnti opinberum skyldustörfum sínum.
- 5. Viðtökuríkið skal fjalla um kröfur (aðrar en samningskröfur og kröfur sem ákvæði 6. eða 7. mgr. þessarar greinar gilda um), sem leiðir af verknaði eða vanrækslu manna í liðsafla eða borgaralegri deild við opinber skyldustörf eða af öðrum verknaði, vanrækslu eða atburði, sem liðsafla eða borgaraleg deild ber ábyrgð á lögum samkvæmt og tjón hlýst af á landsvæði viðtökuríkis fyrir þriðja aðila annan en samningsaðila, í samræmi við eftirfarandi ákvæði:
  - a) kröfur skulu gerðar, um þær fjallað og samið eða dómur á þær lagður, í samræmi við lög og reglur viðtökuríkisins, er um ræðir kröfur sem verða til vegna verka eigin liðsafla þess,
  - b) viðtökuríkið getur samið um hverja slíka kröfu og það skal greiða með innlendum gjaldeyri þá fjárhæð sem um er samið eða ákveðin er með dómi,
  - c) slík greiðsla, hvort sem staðið er skil á henni samkvæmt samningi eða úrskurði bærts dómstóls viðtökuríkisins í málinu, eða fullnaðardómur slíks dómstóls, þar sem synjað er um greiðslu, skal vera bindandi fyrir samningsaðilana og endanlegur,
  - d) sérhver krafa, sem viðtökuríkið greiðir, skal tilkynnt hlutaðeigandi sendiríkjum ásamt fullnægjandi upplýsingum og tillögu að niðurjöfnun skv. i., ii. og iii. lið e-liðar hér að aftan. Berist ekkert svar innan tveggja mánaða skal tillagan um niðurjöfnun teljast samþykkt,
  - e) kostnaði samfara því að fullnægja kröfum samkvæmt undirliðunum hér að framan og 2. mgr. þessarar greinar skal jafnað niður á samningsaðilana sem hér segir:
    - i. þar sem sendiríki, eitt og sér, ber ábyrgð skal fjárhæð þeirri sem er ákveðin með úrskurði eða dómi skipt í þeim hlutföllum að viðtökuríkið greiði 25% en sendiríkið 75%,
    - ii. þar sem fleiri en eitt ríki ber ábyrgð á tjóninu skal fjárhæð þeirri sem er ákveðin með úrskurði eða dómi skipt jafnt milli þeirra. Sé viðtökuríkið hins vegar ekki í hópi þeirra ríkja sem bera ábyrgð skal framlag þess vera helmingur framlags hvers og eins sendiríkis,
    - iii. ef tjónið er af völdum herja samningsaðilanna og eigi er unnt að rekja það til eins hers eða fleiri skal fjárhæð þeirri sem er ákveðin með úrskurði eða dómi skipt jafnt milli hlutaðeigandi samningsaðila. Sé viðtökuríkið hins vegar ekki í hópi þeirra ríkja sem

- herinn, sem olli tjóninu, tilheyrir skal framlag þess vera helmingur framlags hvers og eins hlutaðeigandi sendiríkis,
- iv. senda ber hlutaðeigandi sendiríkjum skýrslu, á sex mánaða fresti, um þær fjárhæðir sem viðtökuríkið hefur greitt síðasta misserið vegna sérhvers máls, sem tillaga um niðurlausn hefur verið samþykkt vegna, ásamt kröfu um endurgreiðslu. Endurgreiðsla skal fara fram, eins fljótt og því verður við komið, í gjaldmiðli viðtökuríkisins,
  - f) í tilvikum þar sem beiting ákvæða b- og e-liðar þessarar málsgreinar myndi valda sammingsaðila miklum erfiðleikum getur hann farið þess á leit við Norður-Atlantshafsráðið að það beiti sér fyrir því að annars konar samningur sé gerður,
  - g) eigi skal maður í liðsafla eða borgaralegri deild sæta málsmeðferð vegna fullnustu dóms sem hann hefur hlotið í viðtökuríkinu vegna máls sem komið hefur upp í tengslum við opinber skyldustörf hans,
  - h) ákvæði þessarar málsgreinar gilda ekki um neinar kröfur, sem leiðir af eða tengjast siglingu eða notkun skips eða lestun, flutningi eða losun farms, aðrar en kröfur vegna dauða eða meiðsla sem 4. mgr. þessarar greinar gildir ekki um, nema að því marki sem ákvæði e-liðar þessarar málsgreinar gilda um kröfur sem 2. mgr. þessarar greinar tekur til.
6. Fjalla ber um kröfur á hendur mönnum í liðsafla eða borgaralegri deild, sem leiðir af verknaði eða vanrækslu sem tjón hlýst af í viðtökuríkinu, þegar slíkur verknaður eða vanræksla á sér stað utan þess tíma þegar þeir gegna opinberum skyldustörfum sínum, með þeim hætti sem hér greinir:
    - a) yfirvöld viðtökuríkisins skulu fjalla um kröfuna og meta bætur til handa krefjanda á sanngjarnan og réttlátan hátt, að teknu tilliti til allra málsatvika, meðal annars háttsemi þess sem verður fyrir líkamstjóni, og taka saman skýrslu um málið,
    - b) afhenda ber skýrsluna yfirvöldum sendiríkisins sem skulu því næst ákveða, án tafar, hvort þau muni bjóða fram greiðslu án þess að bera skylda til þess að lögum (ex gratia) og, ef svo, að hvaða fjárhæð,
    - c) sé greiðsla boðin fram, sem ekki er lögum samkvæmt skylt að standa skil á, og krefjandi þiggur hana sem uppfyllingu kröfu sinnar að fullu skulu yfirvöld sendiríkisins sjálf inna greiðsluna af hendi og tilkynna yfirvöldum viðtökuríkisins um ákvörðun sína og þá fjárhæð sem er greidd,
    - d) ekkert í þessari málsgrein hefur áhrif á það að dómstólar viðtökuríkisins viðhafi lögsögu í máli, sem kann að verða sótt gegn manni í liðsafla eða borgaralegri deild, nema og þar til greiðsla til uppfyllingar kröfunni að fullu hefur verið innt af hendi.
  7. Fjalla ber um kröfur, er leiðir af óheimilaðri notkun ökutækis hers sendiríkis, skv. 6. mgr. þessarar greinar, nema að því leyti sem liðsaflinn eða borgaralega deildin ber ábyrgð lögum samkvæmt.
  8. Rísi deila um hvort verknaður eða vanræksla manns í liðsafla eða borgaralegri deild, þ.e. verknaður eða vanræksla sem tjón hlýst af, hafi átt sér stað við opinber skyldustörf eða hvort notkun ökutækis hers sendiríkis hafi verið óheimil skal senda málið gerðarmanni, sem tilnefndur er skv. b-lið 2. mgr. þessarar greinar, til úrlausnar og skal úrskurður hans, að því er þetta atriði varðar, vera endanlegur og óhagganlegur.
  9. Sendiríkið skal ekki gera kröfu um friðhelgi, að því er varðar lögsögu dómstóla viðtökuríkisins, til handa mönnum í liðsafla eða borgaralegri deild með tilliti til einkamála lögsögu dómstóla viðtökuríkisins, nema að því leyti sem mælt er fyrir um í g-lið 5. mgr. þessarar greinar.
  10. Yfirvöld sendiríkisins og viðtökuríkisins skulu vinna saman að öflun gagna til þess að sanngjörn dómsmeðferð geti farið fram og unnt sé að fjalla um kröfur á réttmætan hátt í málum þar sem sammingsaðilarnir eiga hagsmuna að gæta.

IX. gr.

1. Mönnum í liðsafla eða borgaralegri deild, ásamt skylduliði þeirra, er heimilt að kaupa á staðnum nauðsynlegar vörur til eigin neyslu og þá þjónustu sem þeir þarfnast á sömu kjörum og þegar viðtökuríkisins.
2. Vörur, sem liðsafla eða borgaraleg deild þarfnast sér til viðurværis, skulu að jafnaði keyptar fyrir atbeina þeirra yfirvalda sem annast slík vörukaup fyrir her viðtökuríkisins. Bær yfirvöld viðtöku-

- rikisins skulu, til að koma í veg fyrir að slík kaup hafi skaðleg áhrif á hagkerfi þess, tilgreina, ef nauðsyn krefur, þær vörutegundir sem takmarka eða banna ber kaup á.
3. Yfirvöld viðtökuríkisins skulu ein ábyrgjast, samkvæmt gildandi samningum eða samningum sem kunna að verða gerðir hér eftir milli réttbærra fulltrúa sendiríkisins og viðtökuríkisins, að gerðar verði viðeigandi ráðstafanir til að byggingar og land, sem liðsafla eða borgaralegri deild eru nauðsynleg, séu til reiðu fyrir hann eða hana ásamt tilheyrandi aðstöðu og þjónustu. Slíkir samningar og ráðstafanir skulu vera í samræmi við reglur um húsnæði og vistafar sambærilegra liðsmanna viðtökuríkisins, að svo miklu leyti sem því verður við komið. Hafi enginn sérstillingur verið gerður um hið gagnstæða skulu lög viðtökuríkisins skera úr um réttindi og skyldur er leiðir af setu í eða notkun á byggingum, landi, aðstöðu eða þjónustu.
  4. Fullnægja ber staðbundnum þörfum liðsafla eða borgaralegrar deildar fyrir borgaralegt vinnuafli á sama hátt og um sambærilegar þarfir viðtökuríkisins væri að ræða og með aðstoð yfirvalda þess og fyrir milligöngu vinnumiðlana. Ráðningarkjör og vinnuskilyrði, einkum vinnulaun, launauppbætur og öryggisráðstafanir við vinnu, skulu vera þau sömu og mælt er fyrir um í lögum viðtökuríkisins. Eigi ber að líta svo á að slíkir borgarar, sem starfa fyrir liðsafla eða borgaralega deild, séu með neinum hætti menn í liðsaflanum eða hinni borgaralegu deild.
  5. Hafi liðsafla eða borgaraleg deild ófullnægjandi aðstöðu til þess að veita lækni- eða tannlækniþjónustu, þar sem hann eða hún er staðsett, geta menn hans eða hennar og skyldulið þeirra fengið sambærilega læknishjálp og tannlækniþjónustu og sambærilegir liðsmenn viðtökuríkisins.
  6. Viðtökuríkið skal taka beiðnir um að láta mönnum í liðsafla eða borgaralegri deild í té aðstöðu til að ferðast og um að veita þeim afslátt af fargjöldum til vinsamlegrar athugunar. Hlutaðeigandi ríkisstjórnir munu gera með sér sérstakt samkomulag um fyrrnefnda aðstöðu og afslátt.
  7. Stjórn liðsafla skal inna af hendi tafarlaugar greiðslur, í gjaldmiðli hlutaðeigandi ríkis, fyrir vörur, húsnæði og þjónustu, sem eru látin í té skv. 2., 3., 4. og, ef nauðsyn ber til, 5. og 6. mgr. þessarar greinar, með fyrirvara um almennar eða sértækar fjárhagsráðstafanir sem samningsaðilarnir semja um sín á milli.
  8. Liðsafla, borgaraleg deild, menn í þeim eða skyldulið þeirra skulu ekki, í krafti ákvæða þessarar greinar, njóta undanþágu frá gjöldum eða tollum sem tengjast innkaupum og þjónustu og ber að greiða samkvæmt skattareglum viðtökuríkisins.

X. gr.

1. Þar sem hvers kyns skattheimta í viðtökuríki, lögum samkvæmt, er því háð að viðkomandi hafi þar búsetu eða lögheimili ber eigi að líta á þann tíma sem maður í liðsafla eða borgaralegri deild dvelur á landsvæði þess ríkis, einvörðungu vegna stöðu sinnar sem maður í slíkum liðsafla eða borgaralegri deild, sem búsetutíma þar eða að sá tími breyti einhverju um búsetu eða lögheimili viðkomandi að því er skattheimtu varðar. Menn í liðsafla eða borgaralegri deild skulu undanþegnir sköttum í viðtökuríkinu á laun eða þóknunir, sem sendiríkið greiðir þeim sem slíkum liðsmönnum, eða á efnislega lausamuni í þeirra eigu sem eru í viðtökuríkinu einvörðungu vegna tímabundinnar veru þeirra þar.
2. Ekkert í þessari grein kemur í veg fyrir að skattar séu lagðir á mann í liðsafla eða borgaralegri deild vegna gróðavænlegs framtaks hans í viðtökuríkinu, annars en starfs hans sem slíkur liðsmaður, og, að öðru leyti en við kemur launum hans og þóknunum og þeim efnislegu lausamunum hans sem um getur í 1. mgr., skal ekkert í þessari grein koma í veg fyrir að skattar séu lagðir á slíkan liðsmann, þ.e. skattar sem honum ber að greiða samkvæmt lögum viðtökuríkisins, jafnvel þótt litið sé svo á að hann hafi búsetu eða eigi lögheimili utan landsvæðis þess.
3. Ekkert í þessari grein skal gilda um „toll“ samanber skilgreiningu í 12. mgr. XI. gr.
4. Að því er varðar ákvæði þessarar greinar nær merking hugtaksins „maður í liðsafla“ ekki til manna sem hafa ríkisfang í viðtökuríkinu.

XI. gr.

1. Menn í liðsafla og borgaralegri deild, ásamt skylduliði þeirra, skulu, nema kveðið sé á um hið gagnstæða berum orðum í samningi þessum, heyra undir þau lög og reglur sem tolyfyrvöld viðtökuríkisins framfylgja. Tollyfyrvöldum viðtökuríkisins skal einkanlega heimilt, samkvæmt

almennum ákvæðum laga og reglna viðtökuríkisins, að leita á mönnum í liðsafla eða borgaralegri deild og skylduliði þeirra og skoða farangur þeirra og ökutæki og leggja hald á muni samkvæmt ákvæðum slíkra laga og reglna.

2. a) Heimila ber tímabundinn tollfrjálstan innflutning og endurútflutning þjónustuökutækja liðsafla eða borgaralegrar deildar, sem hann eða hún hefur yferráð yfir, að framlögðu tollskjali í þríriti í þeirri mynd sem sýnd er í viðbætinum við samning þennan.
b) Um tímabundinn innflutning fyrrnefndra ökutækja, sem fyrrnefndir aðilar hafa ekki yferráð yfir, gilda ákvæði 4. mgr. þessarar greinar og um endurútflutning þeirra ákvæði 8. mgr.
c) Þjónustuökutæki liðsafla eða borgaralegrar deildar skulu undanþegin gjöldum sem ber að greiða vegna notkunar ökutækja á vegum úti.
3. Eigi skal tollskoða innsiglið opinber skjöl. Sérstakir sendiboðar, sem flytja slík skjöl, skulu, án tillits til þess hvaða stöðu þeir gegna, hafa meðferðis fyrrmæli um ferð sína, útgefin í samræmi við ákvæði b-liðar 2. mgr. III. gr. Í fyrrmælunum skal tilgreina fjölda sendinga, sem sendiboðarnir hafa meðferðis, og votta að þær innihaldi einungis opinber skjöl.
4. Liðsafla er heimilt að flytja inn tollfrjálst tækjabúnað handa sjálfum sér og hæfilegt magn vista, birgða og annars varnings, einvörðungu til nota fyrir liðsaflann, og, í þeim tilvikum þegar viðtökuríkið heimilar slíka notkun, fyrir borgaralega deild sína og skyldulið. Þessi tollfrjálsi innflutningur skal háður því skilyrði að afhent sé, á tollskrifstofu á innflutningsstað, auk þeirra tollskjala sem gera ber samkomulag um, vottorð, í þeirri mynd sem viðtökuríkið og sendiríkið koma sér saman um, undirritað af manni sem sendiríkið veitir til þess umboð. Senda skal toll-yfirvöldum viðtökuríkisins nafn þess manns sem hefur umboð til þess að undirrita vottorðin og sýnishorn af nafnritun og stimplum sem nota ber.
5. Manni í liðsafla eða borgaralegri deild er heimilt, þegar hann kemur í fyrsta sinn til viðtökuríkisins til þess að taka við starfi sínu þar eða þegar einstaklingur úr skylduliði hans kemur í fyrsta sinn til samvista við hann, að flytja tollfrjálst inn persónulega muni sína og húsgögn til afnota meðan hann gegnir starfi sínu þar.
6. Mönnum í liðsafla eða borgaralegri deild er heimilt að flytja inn vélknúin ökutæki sín í einkaeign til eigin nota og nota fyrir skyldulið sitt tímabundið og án þess að greiða innflutningstolla. Eigi ber, samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, að veita undanþágu frá gjöldum sem ber að greiða vegna nota á vegum fyrir ökutæki í einkaeign.
7. Vörur, sem yfirvöld liðsafla flytja inn, aðrar en vörur einvörðungu til nota fyrir liðsaflann og borgaralega deild hans, og vörur, aðrar en vörur sem er fjallað um í 5. og 6. mgr. þessarar greinar og menn í liðsafla eða borgaralegri deild flytja inn, skulu ekki, sökum ákvæða þessarar greinar, undanþegnar tolli eða öðrum skilyrðum.
8. Vörur, sem hafa verið fluttar inn tollfrjálst skv. b-lið 2. mgr. eða 4., 5. eða 6. mgr. hér að framan, skal fara með sem hér segir:
  - a) heimilt er að flytja þær út aftur óhindrað, enda sé vottorð, útgefið skv. 4. mgr., lagt fram á tollskrifstofu ef um ræðir innflutning samkvæmt þeirri málsgrein. Tollyfirvöld mega samt ganga úr skugga um að endurútfuttar vörur samræmist því sem lýst er í vottorðinu, ef um slíkt vottorð er að ræða, og að þær hafi í raun verið fluttar inn í samræmi við skilyrði b-liðar 2. mgr. eða 4., 5. eða 6. mgr., eftir því sem við á,
  - b) slíkar vörur skulu, að öllu jöfnu, eigi látnar af hendi í viðtökuríkinu, hvorki sem sölu- né gjafavara. Þó má, þegar sérstaklega stendur á, veita heimild til slíkrar afhendingar með þeim skilyrðum er hlutaðeigandi yfirvöld viðtökuríkisins setja (t. d. um greiðslu a tolli og gjöldum og um að kröfum um eftirlit með verslun og gjaldeyri sé fullnægt).
9. Vörur, sem keyptar eru í viðtökuríkinu, skulu einungis fluttar út þaðan samkvæmt gildandi reglum í viðtökuríkinu.
10. Tollyfirvöld skulu gera sérstakar ráðstafanir í þágu reglulegra eininga eða fylkinga, þegar farið er yfir landamæri, að því tilskildu að hlutaðeigandi tollyfirvöldum hafi verið tilkynnt um það fyrirfram með viðeigandi hætti.
11. Viðtökuríkið skal gera sérstakar ráðstafanir til þess að unnt sé að afgangi, toll- og gjaldfrítt, eldsneyti, olíu og smurningsolíur fyrir þjónustuökutæki, -loftför og -skip liðsafla eða borgaralegrar deildar.

12. Merking eftirfarandi hugtaka í 1. til 10. mgr. þessarar greinar er sem hér segir:
„tollur“ merkir tollgjöld og hvers konar aðra tolla og skatta sem greiða ber vegna innflutnings eða útflutnings, eftir því sem við á, að undanskildum gjöldum og sköttum sem eru aðeins endurgjald fyrir veitta þjónustu,
„innflutningur“ merkir meðal annars að taka vöru úr tollvöruheymslu eða samfelldri vörslu tollýfirvalda, að því tilskildu að þær vörur er um ræðir hafi ekki verið ræktaðar, framleiddar eða unnar í viðtökuríkinu.
13. Ákvæði þessarar greinar gilda ekki aðeins um umræddar vörur þegar þær eru fluttar inn til viðtökuríkisins eða út frá því, heldur einnig þegar þær eru fluttar um landsvæði samningsaðila og með tilliti til slíks umflutnings skal merking orðsins „viðtökuríki“ í þessari grein talin eiga við um hvern þann samningsaðila sem á landsvæði þar sem umflutningur varanna á sér stað.

XII. gr.

1. Yfirvöld tolla- og fjármála í viðtökuríkinu geta gert þá kröfu, sem skilyrði fyrir hvers konar undanþágu frá eða ívilnun vegna tolla eða gjalda sem kveðið er á í samningi þessum, að skilyrðum, sem þau telja nauðsynlegt að setja til þess að koma í veg fyrir misnotkun, sé fullnægt.
2. Fyrirnefnd yfirvöld geta synjað um undanþágur, sem kveðið er á um í samningi þessum, vegna innflutnings til viðtökuríkisins á vörum sem eru ræktaðar, framleiddar eða unnar þar og fluttar hafa verið út þaðan án þess að greidd hafi verið gjöld eða tollar, eða jafnhliða endurgreiðslu gjalda eða tolla, sem hefði verið heimilt að leggja á hefði ekki komið til slíks útflutnings. Líta ber svo á að vörur, sem hafa verið fjarlægðar úr tollvöruheymslu, séu innfluttar hafi afhending þeirra til vörslu í tollvöruheymslunni verið talin jafngilda útflutningi.

XIII. gr.

1. Yfirvöld viðtökuríkisins og sendiríkisins skulu veita hvort öðru aðstoð við rannsókn og öflun gagna í því skyni að koma í veg fyrir brot á lögum og reglugerðum um tolla og fjármál.
2. Yfirvöld liðsafla skulu veita alla þá aðstoð sem þeim er unnt til þess að tryggja að hlutir, sem yfirvöldum toll- og fjármála í viðtökuríkinu ber réttur til að haldleggja, eða að það sé gert fyrir þeirra hönd, séu afhentir þeim yfirvöldum.
3. Yfirvöld liðsafla skulu veita alla þá aðstoð sem þeim er unnt til þess að tryggja að tollar, gjöld og sektir, sem mönnum í liðsafla eða borgaralegri deild eða skylduliði þeirra ber að greiða, séu greidd.
4. Þjónustuökutæki og muni, sem tilheyrir liðsafla eða borgaralegri deild hans en ekki manni í slíkum liðsafla eða borgaralegri deild og yfirvöld viðtökuríkisins leggja hald á í tengslum við brot á lögum og reglum þess um tolla og fjármál, skal afhenda réttum yfirvöldum hlutaðeigandi liðsafla.

XIV. gr.

- a) Gjaldeyrisreglur sendiríkisins gilda áfram um liðsafla, borgaralega deild og liðsmenn hans og hennar, og um skyldulið þeirra, jafnframt því að reglugerðir viðtökuríkisins gilda áfram um þau.
- b) Yfirvöld gjaldeyrisráða í sendiríkinu og viðtökuríkinu geta sett sértækar reglur sem gilda um liðsafla eða borgaralega deild eða liðsmenn hans eða hennar og um skyldulið þeirra.

XV. gr.

1. Samningur þessi gildir áfram, skv. 2. mgr. þessarar greinar, komi til hernaðarátaka, sem falla undir gildissvið Norður-Atlantshafssamningsins, að því undanskildu að ákvæðin um greiðslu krafna í 2. og 5. mgr. VIII. gr. gilda ekki um tjón í styrkjöldum og að hlutaðeigandi samningsaðilar skuli tafarlaust endurskoða ákvæði samningsins, einkum III. og VII. gr., og er þeim heimilt að semja sín á milli um breytingar sem þeir kunna að álíta æskilegar með tilliti til framkvæmdar samningsins þeirra í milli.
2. Komi til hernaðarátaka, er áður greinir, ber sérhverjum samningsaðila réttur til að fella hvaða ákvæði samnings þessa sem er tímabundið úr gildi, að því er hann varðar, með því að tilkynna hinum samningsaðilunum um það með 60 daga fyrirvara. Sé rétti þessum beitt skulu samnings-

aðilarnir eiga samráð sín á milli, eins fljótt og verða má, í því skyni að ná samkomulagi um viðeigandi ákvæði í stað þeirra sem numin eru tímabundið úr gildi.

XVI. gr.

Leysa ber allan ágreining milli samningsaðila um túlkun eða framkvæmd samnings þessa með samningaviðræðum þeirra í milli, án þess að slíkum ágreiningi verði skotið til utanaðkomandi dómsvalds. Ágreiningi, sem ekki er unnt að leysa með beinum samningaviðræðum, ber að vísa til Norður-Atlantshafsráðsins, nema hið gagnstæða sé ákveðið berum orðum í samningi þessum.

XVII. gr.

Sérhver samningsaðili getur, hvenær sem er, óskað eftir því að hvaða grein samnings þessa sem er verði tekin til endurskoðunar. Beiðni um endurskoðun skal beint til Norður-Atlantshafsráðsins.

XVIII. gr.

1. Fullgilda ber samning þennan og afhenda ríkisstjórn Bandaríkja Norður-Ameríku til vörslu skjöl um fullgildinguna, eins fljótt og við verður komið, sem aftur skal tilkynna hverju undirritunarríki um afhendingardagsetningu þeirra.
2. Þrjátíu dögum eftir að fjögur undirritunarríki hafa afhent skjöl sín um fullgildinguna til vörslu öðlast samningur þessi gildi þeirra í milli. Samningurinn öðlast gildi gagnvart hverju öðru undirritunarríki þrjátíu dögum eftir að skjal þess um fullgildinguna er afhent til vörslu.
3. Samningur þessi skal, eftir að hann hefur öðlast gildi og með fyrirvara um samþykki Norður-Atlantshafsráðsins og með þeim skilyrðum sem það kann að ákveða, liggja frammi til aðildar af hálfu hvers þess ríkis sem gerist aðili að Norður-Atlantshafssamningnum. Aðild fer fram með því að afhenda ríkisstjórn Bandaríkja Norður-Ameríku til vörslu skjal um aðild sem aftur skal tilkynna hverju ríki, sem hefur undirritað samninginn og gerst aðili að honum, um afhendingardagsetningu þess. Í því tilviki er skjal um aðild er afhent til vörslu af hálfu ríkis skal samningur þessi öðlast gildi gagnvart því þrjátíu dögum eftir þann dag þegar slíkt skjal er afhent til vörslu.

XIX. gr.

1. Sérhver samningsaðili getur sagt samningi þessum upp eftir að fjögur ár eru liðin frá þeim degi þegar samningurinn öðlast gildi.
2. Uppsögn samningsins af hálfu samningsaðila fer fram með skriflegri tilkynningu hans til ríkisstjórnar Bandaríkja Norður-Ameríku sem tilkynnir öllum öðrum samningsaðilum um hverja slíka tilkynningu og þann dag þegar henni er veitt viðtaka.
3. Uppsögnin tekur gildi einu ári eftir þann dag þegar ríkisstjórn Bandaríkja Norður-Ameríku tekur við tilkynningunni. Eftir að fyrrnefndu eins árs tímabili lýkur gildir samningurinn ekki lengur gagnvart þeim samningsaðila sem segir honum upp, en gildir áfram gagnvart þeim samningsaðilum sem eftir standa.

XX. gr.

1. Samningur þessi gildir, með fyrirvara um ákvæði 2. og 3. mgr. þessarar greinar, um móturland samningsaðila eingöngu.
2. Hverju ríki er þó heimilt, þegar það afhendir skjal sitt um fullgildinguna eða aðild til vörslu eða hvenær sem er eftir það, að lýsa því yfir með tilkynningu, sem afhent er ríkisstjórn Bandaríkja Norður-Ameríku, að samningur þessi skuli ná (með fyrirvara um að gengið sé frá sérsamningi milli þess ríkis sem gefur yfirlýsinguna út og hvers hlutaðeigandi sendiríkis, telji hið fyrrnefnda slíkt nauðsynlegt) til allra eða einhvers þeirra landsvæða sem það annast milliríkjasamskipti fyrir á svæði Norður-Atlantshafssamningsins. Samningur þessi skal þá ná til þess landsvæðis eða landsvæða, sem eru tilgreind í tilkynningunni, þrjátíu dögum eftir að ríkisstjórn Bandaríkja Norður-Ameríku tekur við henni eða þrjátíu dögum eftir að gengið hefur verið frá fyrrnefndum sérsamningum, séu þeir nauðsynlegir, eða þegar hann hefur öðlast gildi skv. XVIII. gr., hvort sem síðar verður.

3. Ríki, sem hefur gefið út yfirlýsingu skv. 2. mgr. þessarar greinar þar sem gildissvið samnings þessa er látið ná til landsvæðis sem það annast milliríkjasamskipti fyrir, er heimilt, skv. ákvæðum XIX. gr., að segja samningnum upp sérstaklega með tilliti til þess landsvæðis.
Þessu til staðfestu hafa undirritaðir fulltrúar, sem til þess hafa fullt umboð, undirritað samning þennan. Gjört í London 19. júní 1951 í einu frumeintaki á ensku og frönsku, sem afhenda ber til vörslu í skjalasafni ríkisstjórnar Bandaríkja Norður-Ameríku, og eru báðir textarnir jafngildir. Ríkisstjórn Bandaríkja Norður-Ameríku skal senda öllum ríkjum, sem undirrita samning þennan og gerast aðilar að honum, staðfest endurrit af fyrirnefndu frumeintaki.

AGREEMENT
Between the Parties to the North Atlantic Treaty
Regarding the Status of Their Forces

The parties to the North Atlantic Treaty signed in Washington on 4 April, 1949,

Considering that the forces of one Party may be sent, by arrangement, to serve in the territory of another Party;

Bearing in mind that the decision to send them and the conditions under which they will be sent, in so far as such conditions are not laid down by the present Agreement, will continue to be the subject of separate arrangements between the Parties concerned;

Desiring, however, to define the status of such forces while in the territory of another Party;

Have agreed as follows:

Article I

1. In this Agreement the expression
  - a) 'force' means the personnel belonging to the land, sea or air armed services of one Contracting Party when in the territory of another Contracting Party in the North Atlantic Treaty area in connexion with their official duties, provided that the two Contracting Parties concerned may agree that certain individuals, units or formations shall not be regarded as constituting or included in a 'force' for the purpose of the present Agreement;
  - b) 'civilian component' means the civilian personnel accompanying a force of a Contracting Party who are in the employ of an armed service of that Contracting Party, and who are not stateless persons, nor nationals of any State which is not a Party to the North Atlantic Treaty, nor nationals of, nor ordinarily resident in, the State in which the force is located;
  - c) 'dependent' means the spouse of a member of a force or a civilian component, or a child of such member depending on him or her for support;
  - d) 'sending State' means the Contracting Party to which the force belongs;
  - e) 'receiving State' means the Contracting Party in the territory of which the force or civilian component is located, whether it be stationed there or passing in transit;
  - f) 'military authorities of the sending State' means those authorities of a sending State who are empowered by its law to enforce the military law of that State with respect to members of its forces or civilian components;
  - g) 'North Atlantic Council' means the Council established by Article 9 of the North Atlantic Treaty or any of its subsidiary bodies authorised to act on its behalf.
2. This Agreement shall apply to the authorities of political sub-divisions of the Contracting Parties, within their territories to which the Agreement applies or extends in accordance with Article XX, as it applies to the central authorities of those Contracting Parties, provided, however, that property owned by political sub-divisions shall not be considered to be property owned by a Contracting Party within the meaning of Article VIII.

Article II

It is the duty of a force and its civilian component and the members thereof as well as their dependents to respect the law of the receiving State, and to abstain from any activity inconsistent with the spirit of the present Agreement, and, in particular, from any political activity in the receiving State. It is also the duty of the sending State to take necessary of measures to that end.

Article III

1. On the conditions specified in paragraph 2 of this Article and subject to compliance with the formalities established by the receiving State relating to entry and departure of a force or the members thereof, such members shall be exempt from passport and visa regulations and immigration inspection on entering or leaving the territory of a receiving State. They shall also

- be exempt from the regulations of the receiving State on the registration and control of aliens, but shall not be considered as acquiring any right to permanent residence or domicile in the territories of the receiving State
2. The following documents only will be required in respect of members of a force. They must be presented on demand:
    - a) personal identity card issued by the sending State showing names, date of birth, rank and number (if any), service, and photograph;
    - b) individual or collective movement order, in the language of the sending State and in the English and French languages, issued by an appropriate agency of the sending State or of the North Atlantic Treaty Organization and certifying to the status of the individual or group as a member or members of a force and to the movement ordered. The receiving State may require a movement order to be countersigned by its appropriate representative.
  3. Members of a civilian component and dependents shall be so described in their passports.
  4. If a member of a force or a civilian component leaves the employ of the sending State and is not repatriated, the authorities of the sending State shall immediately inform the authorities of the receiving State, giving such particulars as may be required. The authorities of the sending State shall similarly inform the authorities of the receiving State of any member who has absented himself for more than twenty-one days.
  5. If the receiving State has requested the removal from its territory of a member of a force or civilian component or has made an expulsion order against an ex-member of a force or of a civilian component or against a dependent of a member or ex-member, the authorities of the sending State shall be responsible for receiving the person concerned within their own territory or otherwise disposing of him outside the receiving State. This paragraph shall apply only to persons who are not nationals of the receiving State and have entered the receiving State as members of a force or civilian component or for the purpose of becoming such members, and to the dependents of such persons.

Article IV

The receiving State shall either

- a) accept as valid, without a driving test or fee, the driving permit or licence or military driving permit issued by the sending State or a sub-division thereof to a member of a force or of a civilian component; or
- b) issue its own driving permit or licence to any member of a force or civilian component who holds a driving permit or licence or military driving permit issued by the sending State or a sub-division thereof, provided that no driving test shall be required.

Article V

1. Members of a force shall normally wear uniform. Subject to any arrangement to the contrary between the authorities of the sending and receiving States, the wearing of civilian dress shall be on the same conditions as for members of the forces of the receiving State. Regularly constituted units or formations of a force shall be in uniform when crossing a frontier.
2. Service vehicles of a force or civilian component shall carry, in addition to their registration number, a distinctive nationality mark.

Article VI

Members of a force may possess and carry arms, on condition that they are authorized to do so by their orders. The authorities of the sending State shall give sympathetic consideration to requests from the receiving State concerning this matter.

Article VII

1. Subject to the provisions of this Article,

- a) the military authorities of the sending State shall have the right to exercise within the receiving State all criminal and disciplinary jurisdiction conferred on them by the law of the sending State over all persons subject to the military law of that State;
  - b) the authorities of the receiving State shall have jurisdiction over the members of a force or civilian component and their dependents with respect to offences committed within the territory of the receiving State and punishable by the law of that State.
2. a) The military authorities of the sending State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over persons subject to the military law of that State with respect to offences, including offences relating to its security, punishable by the law of the sending State, but not by the law of the receiving State;
  - b) The authorities of the receiving State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over members of a force or civilian component and their dependents with respect to offences, including offences relating to the security of that State, punishable by its law but not by the law of the sending state;
  - c) For the purposes of this paragraph and of paragraph 3 of this Article a security offence against a State shall include:
    - i. treason against the State;
    - ii. sabotage, espionage or violation of any law relating to official secrets of that State, or secrets relating to the national defence of that State.
3. In case where the right to exercise jurisdiction is concurrent the following rules shall apply:
    - a) The military authorities of the sending State shall have the primary right to exercise jurisdiction over a member of a force or of a civilian component in relation to:
      - i. offences solely against the property or security of that State, or offences solely against the person or property of another member of the force or civilian component of that State or of a dependent;
      - ii. offences arising out of any act or omission done in the performance of official duty;
    - b) In the case of any other offence the authorities of the receiving State shall have the primary right to exercise jurisdiction;
    - c) If the State having the primary right decides not to exercise jurisdiction, it shall notify the authorities of the other State as soon as practicable. The authorities of the State having the primary right shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the other State for a waiver of its right in cases where that other state considers such waiver to be of particular importance.
  4. The foregoing provisions of this Article shall not imply any right for the military authorities of the sending State to exercise jurisdiction over persons who are nationals of or ordinarily resident in the receiving State, unless they are members of the force of the sending State.
5. a) The authorities of the receiving and sending states shall assist each other in the arrest of members of a force or civilian component or their dependents in the territory of the receiving State and in handing them over to the authority which is to exercise jurisdiction in accordance with the above provisions;
  - b) The authorities of the receiving State shall notify promptly the military authorities of the sending State of the arrest of any member of a force or civilian component or a dependent;
  - c) The custody of an accused member of a force or civilian component over whom the receiving state is to exercise jurisdiction shall, if he is in the hands of the sending State, remain with that State until he is charged by the receiving State.
6. a) The authorities of the receiving and sending States shall assist each other in the carrying out of all necessary investigations into offences, and in the collection and production of evidence, including the seizure and, in proper cases, the handing over of objects connected with an offence. The handing over of such objects may, however, be made subject to their return within the time specified by the authority delivering them;
  - b) The authorities of the Contracting parties shall notify one another of the disposition of all cases in which there are concurrent rights to exercise jurisdiction.

7. a) A death sentence shall not be carried out in the receiving State by the authorities of the sending State if the legislation of the receiving state does not provide for such punishment in a similar case;
- b) The authorities of the receiving State shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the sending State for assistance in carrying out a sentence of imprisonment pronounced by the authorities of the sending State under the provision of this Article within the territory of the receiving State.
8. Where an accused has been tried in accordance with the provisions of this Article by the authorities of one Contracting Party and has been acquitted, or has been convicted and is serving, or has served, his sentence or has been pardoned, he may not be tried again for the same offence within the same territory by the authorities of another Contracting Party. However, nothing in this paragraph shall prevent the military authorities of the sending State from trying a member of its force for any violation of rules of discipline arising from an act or omission which constituted an offence for which he was tried by the authorities of another Contracting Party.
9. Whenever a member of a force or civilian component of a dependent is prosecuted under the jurisdiction of a receiving State he shall be entitled:
  - a) to a prompt and speedy trial;
  - b) to be informed, in advance of trial, of the specific charge or charges made against him;
  - c) to be confronted with the witnesses against him;
  - d) to have compulsory process for obtaining witnesses in his favour, if they are within the jurisdiction of the receiving State;
  - e) to have legal representation of his own choice for his defence or to have free or assisted legal representation under the conditions prevailing for the time being in the receiving State;
  - f) if he considers it necessary, to have the services of a competent interpreter; and
  - g) to communicate with a representative of the Government of the sending State and when the rules of the court permit, to have such a representative present at his trial.
10. a) Regularly constituted military units or formations of a force shall have the right to police any camps, establishment or other premises which they occupy as the result of an agreement with the receiving State. The military police of the force may take all appropriate measures to ensure the maintenance of order and security on such premises;
- b) Outside these premises, such military police shall be employed only subject to arrangements with the authorities of the receiving State and in liaison with those authorities, and in so far as such employment is necessary to maintain discipline and order among the members of the force.
11. Each Contracting Party shall seek such legislation as it deems necessary to ensure the adequate security and protection within its territory of installations, equipment, property, records and official information of other Contracting Parties, and the punishment of persons who may contravene laws enacted for that purpose.

Article VIII

1. Each Contracting Party waives all its claims against any other Contracting Party for damage to any property owned by it and used by its land; sea or air armed services, if such damage:
  - i. was caused by a member or an employee of the armed services of the other Contracting Party in the execution of his duties in connection with the operation of the North Atlantic Treaty;
  - or
  - ii. arose from the use of any vehicle, vessel or aircraft owned by the other Contracting Party and used by its armed services, provided either that the vehicle, vessel or aircraft causing the damage was being used in connection with the operation of the North Atlantic Treaty, or that the damage was caused to property being so used.Claims for maritime salvage by one Contracting Party against any other Contracting Party shall be waived, provided that the vessel or cargo salvaged was owned by a contracting Party and being used by its armed services in connection with the operation of the North Atlantic Treaty.

2. a) In the case of damage caused or arising as stated in paragraph 1 to other property owned by a Contracting Party and located in its territory, the issue of the liability of any other Contracting Party shall be determined and the amount of damage shall be assessed, unless the Contracting Parties concerned agree otherwise, by a sole arbitrator selected in accordance with sub-paragraph b. of this paragraph. The arbitrator shall also decide any counter-claims arising out of the same incident;
- b) The arbitrator referred to in sub-paragraph a. above shall be selected by agreement between the Contracting Parties concerned from amongst the nationals of the receiving State who hold or have held high judicial office. If the Contracting Parties concerned are unable, within two months, to agree upon the arbitrator, either may request the Chairman of the North Atlantic Council Deputies to select a person with the aforesaid qualifications;
- c) Any decision taken by the arbitrator shall be binding and conclusive upon the Contracting Parties;
- d) The amount of any compensation awarded by the arbitrator shall be distributed in accordance with the provisions of paragraph 5 e. (i), (ii) and (iii) of this Article;
- e) The compensation of the arbitrator shall be fixed by agreement between the Contracting Parties concerned and shall, together with the necessary expenses incidental to performance of his duties, be defrayed in equal proportions by them;
- f) Nevertheless, each Contracting Party waives its claim in any such case where the damage is less than:

Belgium:	B. fr. 70,000.	Luxembourg:	L. fr. 70,000.
Canada:	\$ 1,460.	Netherlands:	Fl. 5,320
Denmark:	Kr. 9,670.	Norway:	Kr. 10,000.
France:	F. fr. 490,000.	Portugal:	Es. 40,250.
Iceland:	Kr. 22,800.	United Kingdom:	£ 500.
Italy:	Li. 850,000.	United States:	\$ 1,400.

Any other Contracting Party whose property has been damaged in the same incident shall also waive its claim up to the above amount. In the case of considerable variation in the rates of exchange between these currencies the Contracting Parties shall agree on the appropriate adjustments of these amounts.

3. For the purposes of paragraphs 1 and 2 of this Article the expression “owned by a Contracting Party” in the case of a vessel includes a vessel on bare boat charter to that Contracting Party or requisitioned by it on bare boat terms or seized by it in prize (except to the extent that the risk of loss or liability is borne by some person other than such Contracting Party).
4. Each Contracting Party waives all its claims against any other Contracting Party for injury or death suffered by any member of its armed services while such member was engaged in the performance of his official duties.
5. Claims (other than contractual claims and those to which paragraphs 6 or 7 of this Article apply) arising out of acts or omissions of members of a force or civilian component done in the performance of official duty, or out of any other act, omission or occurrence for which a force or civilian component is legally responsible, and causing damage in the territory of the receiving State to third parties, other than any of the Contracting Parties, shall be dealt with by the receiving State in accordance with the following provisions:
- a) Claims shall be filed, considered and settled or adjudicated in accordance with the laws and regulations of the receiving State with respect to claims arising from the activities of its own armed forces;
- b) The receiving State may settle any such claims, and payment of the amount agreed upon or determined by adjudication shall be made by the receiving State in its currency;
- c) Such payment, whether made pursuant to a settlement or to adjudication of the case by a competent tribunal of the receiving State, or the final adjudication by such a tribunal denying payment, shall be binding and conclusive upon the Contracting Parties;
- d) Every claim paid by the receiving State shall be communicated to the sending States concerned together with full particulars and a proposed distribution in conformity with sub-

- paragraphs e. (i), (ii) and (iii) below. In default of a reply within two months, the proposed distribution shall be regarded as accepted;
- e) The cost incurred in satisfying claims pursuant to the preceding sub-paragraphs and para. 2 of this Article shall be distributed between the Contracting Parties, as follows:
    - i. Where one sending State alone is responsible, the amount awarded or adjudged shall be distributed in the proportion of 25 per cent. chargeable to the receiving State and 75 per cent. chargeable to the sending State;
    - ii. Where more than one State is responsible for the damage, the amount awarded or adjudged shall be distributed equally among them: however, if the receiving State is not one of the States responsible, its contribution shall be half that of each of the sending States;
    - iii. Where the damage was caused by the armed services of the Contracting Parties and it is not possible to attribute it specifically to one or more of those armed services, the amount awarded or adjudged shall be distributed equally among the Contracting Parties concerned: however, if the receiving State is not one of the States by whose armed services the damage was caused, its contribution shall be half that of each of the sending States concerned;
    - iv. Every half-year, a statement of the sums paid by the receiving State in the course of the half-yearly period in respect of every case regarding which the proposed distribution on a percentage basis has been accepted, shall be sent to the sending States concerned, together with a request for reimbursement. Such reimbursement shall be made within the shortest possible time, in the currency of the receiving State;
  - f) In cases where the application of the provisions of sub-paragraphs b. and e. of this paragraph would cause a Contracting Party serious hardship, it may request the North Atlantic Council to arrange a settlement of a different nature;
  - g) A member of a force or civilian component shall not be subject to any proceedings for the enforcement of any judgment given against him in the receiving State in a matter arising from the performance of his official duties;
  - h) Except in so far as sub-paragraph e. of this paragraph applies to claims covered by paragraph 2 of this Article, the provisions of this paragraph shall not apply to any claim arising out of or in connexion with the navigation or operation of a ship or the loading, carriage, or discharge of a cargo, other than claims for death or personal injury to which paragraph 4 of this Article does not apply.
6. Claims against members of a force or civilian component arising out of tortious acts or omissions in the receiving State not done in the performance of official duty shall be dealt with in the following manner:
    - a) The authorities of the receiving State shall consider the claim and assess compensation to the claimant in a fair and just manner, taking into account all the circumstances of the case, including the conduct of the injured person, and shall prepare a report on the matter;
    - b) The report shall be delivered to the authorities of the sending State, who shall then decide without delay whether they will offer an *ex gratia* payment, and if so, of what amount;
    - c) If an offer of *ex gratia* payment is made, and accepted by the claimant in full satisfaction of his claim, the authorities of the sending State shall make the payment themselves and inform the authorities of the receiving State of their decision and of the sum paid;
    - d) Nothing in this paragraph shall affect the jurisdiction of the courts of the receiving State to entertain an action against a member of a force or of a civilian component unless and until there has been payment in full satisfaction of the claim.
  7. Claims arising out of the unauthorized use of any vehicle of the armed services of a sending State shall be dealt with in accordance with paragraph 6 of this Article, except in so far as the force or civilian component is legally responsible.
  8. If a dispute arises as to whether a tortious act or omission of a member of a force or civilian component was done in the performance of official duty or as to whether the use of any vehicle of the armed services of a sending State was unauthorized, the question shall be submitted to an

arbitrator appointed in accordance with paragraph 2 b. of this Article, whose decision on this point shall be final and conclusive.

9. The sending State shall not claim immunity from the jurisdiction of the courts of the receiving State for members of a force or civilian component in respect of the civil jurisdiction of the courts of the receiving State except to the extent provided in paragraph 5 g. of this Article.
10. The authorities of the sending State and of the receiving State shall co-operate in the procurement of evidence for a fair hearing and disposal of claims in regard to which the Contracting Parties are concerned.

Article IX

1. Members of a force or of a civilian component and their dependents may purchase locally goods necessary for their own consumption, and such services as they need, under the same conditions as the nationals of the receiving State.
2. Goods which are required from local sources for the subsistence of a force or civilian component shall normally be purchased through the authorities which purchase such goods for the armed services of the receiving State. In order to avoid such purchases having any adverse effect on the economy of the receiving State, the competent authorities of that State shall indicate, when necessary, any articles the purchase of which should be restricted or forbidden.
3. Subject to agreements already in force or which may hereafter be made between the authorised representatives of the sending and receiving States, the authorities of the receiving State shall assume sole responsibility for making suitable arrangements to make available to a force or a civilian component the buildings and grounds which it requires, as well as facilities and services connected therewith. These agreements and arrangements shall be, as far as possible, in accordance with the regulations governing the accommodation and billeting of similar personnel of the receiving State. In the absence of a specific contract to the contrary, the laws of the receiving State shall determine the rights and obligations arising out of the occupation or use of the buildings, grounds, facilities or services.
4. Local civilian labour requirements of a force or civilian component shall be satisfied in the same way as the comparable requirements of the receiving State and with the assistance of the authorities of the receiving State through the employment exchanges. The conditions of employment and work, in particular wages, supplementary payments and conditions for the protection of workers, shall be those laid down by the legislation of the receiving State. Such civilian workers employed by a force or civilian component shall not be regarded for any purpose as being members of that force or civilian component.
5. When a force or a civilian component has at the place where it is stationed inadequate medical or dental facilities, its members and their dependents may receive medical and dental care, including hospitalization, under the same conditions as comparable personnel of the receiving State.
6. The receiving State shall give the most favourable consideration to requests for the grant to members of a force or of a civilian component of travelling facilities and concessions with regard to fares. These facilities and concessions will be the subject of special arrangements to be made between the Governments concerned.
7. Subject to any general or particular financial arrangements between the Contracting Parties, payment in local currency for goods, accommodation and services furnished under paragraphs, 2, 3, 4 and, if necessary, 5 and 6, of this Article shall be made promptly by the authorities of the force.
8. Neither a force, nor a civilian component, nor the members thereof, nor their dependents, shall by reason of this Article enjoy any exemption from taxes or duties relating to purchases and services chargeable under the fiscal regulations of the receiving State.

Article X

1. Where the legal incidence of any form of taxation in the receiving State depends upon residence or domicile, periods during which a member of a force or civilian component is in the territory of that State by reason solely of his being a member of such force or civilian component shall not

be considered as periods of residence therein, or as creating a change of residence or domicile, for the purposes of such taxation. Members of a force or civilian component shall be exempt from taxation in the receiving State on the salary and emoluments paid to them as such members by the sending State or on any tangible movable property the presence of which in the receiving State is due solely to their temporary presence there.

2. Nothing in this Article shall prevent taxation of a member of a force or civilian component with respect to any profitable enterprise, other than his employment as such member, in which he may engage in the receiving State, and, except as regards his salary and emoluments and the tangible movable property referred to in paragraph I, nothing in this Article shall prevent taxation to which, even if regarded as having his residence or domicile outside the territory of the receiving State, such a member is liable under the law of that State.
3. Nothing in this Article shall apply to 'duty' as defined in paragraph 12 of Article XI.
4. For the purposes of this Article the term 'member of a force' shall not include any person who is a national of the receiving State.

Article XI

1. Save as provided expressly to the contrary in this Agreement, members of a force and of a civilian component as well as their dependents shall be subject to the laws and regulations administered by the customs authorities of the receiving State. In particular the customs authorities of the receiving State shall have the right, under the general conditions laid down by the laws and regulations of the receiving State, to search members of a force or civilian component and their dependents and to examine their luggage and vehicles, and to seize articles pursuant to such laws and regulations.
2.
  - a) The temporary importation and the re-exportation of service vehicles of a force or civilian component under their own power shall be authorized free of duty on presentation of a triptyque in the form shown in the Appendix to this Agreement;
  - b) The temporary importation of such vehicles not under their own power shall be governed by paragraph 4 of this Article and the re-exportation thereof by paragraph 8;
  - c) Service vehicles of a force or civilian component shall be exempt from any tax payable in respect of the use of vehicles on the roads.
3. Official documents under official seal shall not be subject to customs inspection. Couriers, whatever their status, carrying these documents must be in possession of an individual movement order, issued in accordance with paragraph 2 b. of Article III. This movement order shall show the number of despatches carried and certify that they contain only official documents.
4. A force may import free of duty the equipment for the force and reasonable quantities of provisions, supplies and other goods for the exclusive use of the force and, in cases where such use is permitted by the receiving State, its civilian component and dependents. This duty-free importation shall be subject to the deposit, at the customs office for the place of entry, together with such customs documents as shall be agreed, of a certificate in a form agreed between the receiving State and the sending State signed by a person authorized by the sending State for that purpose. The designation of the person authorised to sign the certificates as well as specimens of the signatures and stamps to be used, shall be sent to the customs administration of the receiving State.
5. A member of a force or civilian component may, at the time of his first arrival to take up service in the receiving State or at the time of the first arrival of any dependent to join him, import his personal effects and furniture free of duty for the term of such service.
6. Members of a force or civilian component may import temporarily free of duty their private motor vehicles for the personal use of themselves and their dependents. There is no obligation under this Article to grant exemption from taxes payable in respect of the use of roads by private vehicles.
7. Imports made by the authorities of a force other than for the exclusive use of that force and its civilian component, and imports, other than those dealt with in paragraphs 5 and 6 of this Article,

effected by members of a force or civilian component are not, by reason of this Article, entitled to any exemption from duty or other conditions.

8. Goods which have been imported duty-free under paragraphs 2 b., 4, 5 or 6 above:
  - a) may be re-exported freely, provided that, in the case of goods imported under paragraph 4, a certificate, issued in accordance with that paragraph, is presented to the customs office: the customs authorities, however, may verify that goods re-exported are as described in the certificate, if any, and have in fact been imported under the conditions of paragraphs 2 b., 4, 5 or 6 as the case may be;
  - b) shall not normally be disposed of in the receiving State by way of either sale or gift: however, in particular cases such disposal may be authorized on conditions imposed by the authorities concerned of the receiving State (for instance, on payment of duty and tax and compliance with the requirements of the controls of trade and exchange).
9. Goods purchased in the receiving State shall be exported therefrom only in accordance with the regulations in force in the receiving State.
10. Special arrangements for crossing frontiers shall be granted by the customs authorities to regularly constituted units or formations, provided that the customs authorities concerned have been duly notified in advance.
11. Special arrangements shall be made by the receiving State so that fuel, oil and lubricants for use in service vehicles, aircraft and vessels of a force or civilian component, may be delivered free of all duties and taxes.
12. In paragraphs 1-10 of this Article:
'duty' means customs duties and all other duties and taxes payable on importation or exportation, as the case may be, except dues and taxes which are no more than charges for services rendered; 'importation' includes withdrawal from customs warehouses or continuous customs custody, provided that the goods concerned have not been grown, produced or manufactured in the receiving State.
13. The provisions of this Article shall apply to the goods concerned not only when they are imported into or exported from the receiving State but also when they are in transit through the territory of a Contracting Party, and for this purpose the expression 'receiving State' in this Article shall be regarded as including any Contracting Party through whose territory the goods are passing in transit.

Article XII

1. The customs or fiscal authorities of the receiving State may, as a condition of the grant of any customs or fiscal exemption or concession provided for in this Agreement, require such conditions to be observed as they may deem necessary to prevent abuse.
2. These authorities may refuse any exemption provided for by this Agreement in respect of the importation into the receiving State of articles grown, produced or manufactured in that State which have been exported therefrom without payment of, or upon repayment of, taxes or duties which would have been chargeable but for such exportation. Goods removed from a customs warehouse shall be deemed to be imported if they were regarded as having been exported by reason of being deposited in the warehouse.

Article XIII

1. In order to prevent offences against customs and fiscal laws regulations, the authorities of the receiving and of the sending States shall assist each other in the conduct of enquiries and the collection of evidence.
2. The authorities of a force shall render all assistance within their power to ensure that articles liable to seizure by, or on behalf of, the customs or fiscal authorities of the receiving State are handed to those authorities.
3. The authorities of a force shall render all assistance within their power to ensure the payment of duties, taxes and penalties payable by members of the force or civilian component or their dependents.

4. Service vehicles and articles belonging to a force or to its civilian component, and not to a member of such force or civilian component, seized by the authorities of the receiving State in connection with an offence against its customs or fiscal laws or regulations shall be handed over to the appropriate authorities of the force concerned.

Article XIV

- a) A force, a civilian component and the members thereof, as well as their dependents, shall remain subject to the foreign exchange regulations of the sending State and shall also be subject to the regulations of the receiving State,
- b) The foreign exchange authorities of the sending and the receiving States may issue special regulations applicable to a force or civilian component or the members thereof as well as to their dependents.

Article XV

1. Subject to paragraph 2 of this Article, this Agreement shall remain in force in the event of hostilities to which the North Atlantic Treaty applies, except that the provisions for settling claims in paragraphs 2 and 5 of Article VIII shall not apply to war damage, and that the provisions of the Agreement, and, in particular of Articles III and VII, shall immediately be reviewed by the Contracting Parties concerned, who may agree to such modifications as they may consider desirable regarding the application of the Agreement between them.
2. In the event of such hostilities, each of the Contracting Parties shall have the right, by giving 60 days' notice to the other Contracting Parties, to suspend the application of any of the provisions of this Agreement so far as it is concerned. If this right is exercised, the Contracting Parties shall immediately consult with a view to agreeing on suitable provisions to replace the provisions suspended.

Article XVI

All differences between the Contracting Parties relating to the interpretation or application of this Agreement shall be settled by negotiation between them without recourse to any outside jurisdiction. Except where express provision is made to the contrary in this Agreement, differences which cannot be settled by direct negotiation shall be referred to the North Atlantic Council.

Article XVII

Any Contracting Party may at any time request the revision of any Article of this Agreement. The request shall be addressed to the North Atlantic Council.

Article XVIII

1. The present Agreement shall be ratified and the instruments of ratification shall be deposited as soon as possible with the Government of the United States of America, which shall notify each signatory State of the date of deposit thereof.
2. Thirty days after four signatory States have deposited their instruments of ratification the present Agreement shall come into force between them. It shall come into force for each other signatory State thirty days after the deposit of its instrument of ratification.
3. After it has come into force, the present Agreement shall, subject to the approval of the North Atlantic Council and to such conditions as it may decide, be open to accession on behalf of any State which accedes to the North Atlantic Treaty. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Government of the United States of America, which shall notify each signatory and acceding State of the date of deposit thereof. In respect of any State on behalf of which an instrument of accession is deposited, the present Agreement shall come into force thirty days after the date of the deposit of such instrument.

Article XIX

1. The present Agreement may be denounced by any Contracting Party after the expiration of a period of four years from the date on which the Agreement comes into force.
2. The denunciation of the Agreement by any Contracting Party shall be effected by a written notification addressed by that Contracting Party to the Government of the United States of America which shall notify all the other Contracting Parties of each such notification and the date of receipt thereof.
3. The denunciation shall take effect one year after the receipt of the notification by the Government of the United States of America. After the expiration of this period of one year, the Agreement shall cease to be in force as regards the Contracting Party which denounces it, but shall continue in force for the remaining Contracting Parties.

Article XX

1. Subject to the provisions of paragraphs 2 and 3 of this Article, the present Agreement shall apply only to the metropolitan territory of a Contracting Party.
2. Any State may, however, at the time of the deposit of its instrument of ratification or accession or at any time thereafter, declare by notification given to the Government of the United States of America that the present Agreement shall extend (subject, if the State making the declaration considers it to be necessary, to the conclusion of a special agreement between that State and each of the sending States concerned), to all or any of the territories for whose international relations it is responsible in the North Atlantic Treaty area. The present Agreement shall then extend to the territory or territories named therein thirty days after the receipt by the Government of the United States of America of the notification, or thirty days after the conclusion of the special agreements if required, or when it has come into force under Article XVIII, whichever is the later.
3. A State which has made a declaration under paragraph 2 of this Article extending the present Agreement to any territory for whose international relations it is responsible may denounce the Agreement separately in respect of that territory in accordance with the provisions of Article XIX.

In witness whereof the undersigned Plenipotentiaries have signed the present Agreement. Done in London this nineteenth day of June, 1951, in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all the signatory and acceding States.